MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

Tematyka

Program dotyczy ewolucji relacji pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjską, dwoma niezwykle istotnymi graczami w regionie Bliskiego Wschodu. Dyskutanci rozważają jakie jest podłoże i znaczenie ponownego nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy tymi krajami oraz jaki jest potencjał do współpracy. Zastanawiają się również nad tym, jakie konsekwencje taka współpraca może mieć dla kształtowania się bliskowschodniego układu sił.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/C2R_uiOYwRk
- zwiastun programu: https://youtu.be/jE2CTtFH-kI

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od studiowania mapy Bliskiego Wschodu, ze szczególnym naciskiem na region Zatoki Perskiej.

Sugeruje si,ę aby prowadzący dokonał syntetycznego przedstawienia historii obydwu krajów oraz wprowadzenia dotyczącego systemów politycznych, z zaznaczeniem zmian, które miały miejsce w Iranie po rewolucji 1979 roku.

Swobodna dyskusja na temat z czym kojarzą się obydwa kraje oraz jak w potocznej opinii wygląda ich wizerunek.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

Część 1/3:
Odprężenie nad Zatoką Perską?

Emisja pierwszej części programu:
(0:00–15:40)

[1]

Ministrowie spraw zagranicznych Iranu i Arabii Saudyjskiej w Pekinie

[2]

Nimr Bakir al-Nimr, 2009

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Przy czyjej mediacji doszło do nawiązania stosunków dyplomatycznych i ocieplenia relacji pomiędzy Arabią Saudyjską i Iranem?
   Jakie znaczenie ma fakt, że akurat ten kraj mediował w tych zakończonych sukcesem rozmowach?
2. Na zdjęciu szejk Nimr Bakir al-Nimr. Kim był i w jaki sposób jego osoba wiązała się z zerwaniem stosunków dyplomatycznych pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjskąw 2016 roku?
3. Jakie było podłoże i kontekst konfliktu dyplomatycznego pomiędzy Arabią Saudyjską i Katarem z lat 2017-2018?
4. Jak konflikt w Syrii poróżnił Arabię Saudyjską i Iran?
5. Jakie były przesłanki, okoliczności zewnętrzne do odmrożenia stosunków pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjską w 2023 roku
6. Czego dotyczyło osiągnięte w 2023 roku porozumienie pomiędzy Arabią Saudyjską i Iranem?
7. Jak kształtują się relacje chińsko-irańskie i czego dotyczy porozumienie zawarte pomiędzy tymi dwoma krajami w 2021 roku? Jakie Iran ma znaczenie dla Chin i odwrotnie?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

8. Na zdjęciu wpływowy wojskowy irański. Kto to i czy jego stwierdzenie, że na Bliskim Wschodzie rozpoczęła się era postamerykańska jest uzasadnione?

9. Jak porozumienie irańsko-saudyjskie może być postrzegane z perspektywy amerykańskiej?

[3]

Yahya Rahim Safavi, 2006

Część 2/3:

Przyjaźń czy napięcie?

Emisja drugiej części programu: **(15:41–35:28)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

10. Kiedy powstała Arabia Saudyjska?

11. Jak historycznie, do 1979 roku, wyglądały relacje pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjską? Dlaczego rewolucja w Iranie drastycznie zmieniła te relacje?

12. Dlaczego rewolucja w Iranie stanowiła problem dla Arabii Saudyjskiej?

13. Na zdjęciu przywódca irański. Kto to i kiedy rządził w Iranie? (Reza)

[4]

Mohammad Reza Pahlavi na lotnisku w Teheranie, 1953

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

14. Jakie były stanowiska Iranu i Arabii Saudyjskiej jeżeli chodzi o uznanie państwa Izrael?

15. Jak kwestia wojny iracko-irańskiej wpasowywała się w relacje saudyjsko-irańskie?

16. Co miało miejsce w Mekce w 1987 roku (które to wydarzenia są upamiętnione widocznym na zdjęciu pomnikiem) i jak się to miało do relacji iracko-saudyjskich?

17. Gdzie znajduje się Mekka, święte dla muzułmanów miejsce?

18. Dlaczego kwestia pielgrzymek była i jest istotnym elementem w relacjach obydwu państw?

19. Które kraje w regionie bywały w przeszłości terenem „rywalizacji zastępczej" pomiędzy Arabią Saudyjską i Iranem?

[5] Miejsce pamięci i groby ofiar wydarzeń w Mekkce w 1987 r. w teherańskim Behesht-e Zahra

[6] Meczet al-Haram, 2008

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

20. Na zdjęciu polityk libański, który podczas oficjalnej wizyty w Arabii Saudyjskiej podał się do dymisji w niewyjaśnionych okolicznościach. Kto to?

21. Jaki był kontekst interwencji saudyjskiej w Jemenie w 2016 roku i jak się to wpasowywało w rywalizację saudyjską-irańską?

22. Co powoduje, że Arabia Saudyjska i Iran zaangażowały się w konflikt w Nigerii?

[7]

Sad ad-Din Rafik al-Hariri, 2017

Część 3/3:

Czy są pola do współpracy?

Emisja trzeciej części programu: **(35:29–51:43)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

23. Dlaczego uważa się, że porozumienie i polepszenie stosunków pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjską jest niekorzystne z punktu widzenia Izraela?

24. Jak tzw. *Porozumienia Abrahamowe* zawarte w czasach prezydentury Donalda Trumpa wpasowywały się w architekturę Bliskiego Wschodu? Co to były *Porozumienia Abrahamowe*?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

26. Jakie jest prawdopodobieństwo, że z przywróconych relacji pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjską zrodzi się współpraca, która pozwoli obydwu krajom organizować architekturę relacji w całym regionie Bliskiego Wschodu? Jakie są przeszkody ku temu aby współpraca ta była realna i długotrwała?

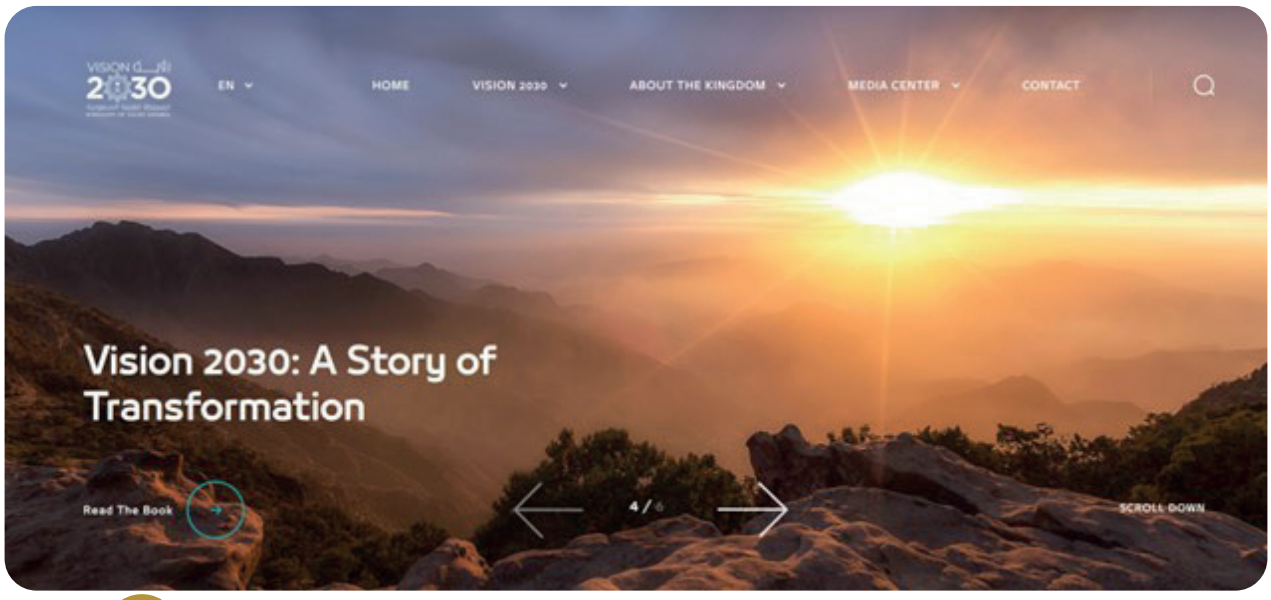
27. Co na normalizacji stosunków i ewentualnej współpracy zyskuje Iran, a co Arabia Saudyjska?

28. Czego dotyczy *Saudyjska Wizja 2030*? Na czym obecnie opiera się saudyjska gospodarka?

29. Co to jest OPEC? Czy jest potencjał aby organizacja ta prowadziła spójną politykę?

30. Co to jest Rada Współpracy Zatoki? Kto do niej należy?

31. Jak w kontekst relacji saudyjsko-irańskich wpasowuje się Turcja?

Strona internetowa saudyjskiego programu Wizja 2030 [8]

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Nimr Bakir al-Nimr – był jednym z głównych szyickich duchownych w Arabii Saudyjskiej, krytykującym rząd saudyjski w kwestiach dyskryminacji szyitów zamieszkujących ten kraj. Aresztowany w 2012 roku w ramach tłumienia antyrządowych protestów. Skazany na śmierć w 2014 roku. Stracony w roku 2015. Jego śmierć wywołała szeroką falę międzynarodowych protestów. Szczególnie negatywnie postrzegana była w Iranie, z którym ruch szyicki jest związany. Egzekucja Nimra Bakira al-Nimra była bezpośrednią przyczyną zerwania w 2016 roku stosunków dyplomatycznych pomiędzy Iranem i Arabią Saudyjską.

Jahja Rahim Safavi – wysokiej rangi wojskowy irański. Przez wiele lat głównodowodzący Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, następnie doradca Najwyższego Przywódcy Alego Chameneiego do spraw wojskowych.

Mohammad Reza Pahlavi – panujący do 1979 roku ostatni szach Iranu. W wyniku Irańskiej Rewolucji Islamskiej został obalony i zmuszony był udać się na emigrację, gdzie niespełna rok później zmarł.

Mekka – najważniejsze miejsce kultu religijnego dla muzułmanów. Miasto zlokalizowane w zachodniej części Arabii Saudyjskiej. W mieście znajduje się meczet Al-Haram, a w jego obrębie najświętsze miejsce – świątynia Al Kaba. Mekka jest najważniejszym dla muzułmanów miejscem pielgrzymkowym, a każdy zdolny do tego wyznawca islamu jest zobowiązany odbyć pielgrzymkę do Mekki przynajmniej raz w życiu. Ruch pielgrzymkowy jest ściśle regulowany przez władze i każdego roku do Mekki mogą przybyć jedynie określone grupy z wyznaczonych krajów. Podczas tych masowych pielgrzymek, w których gromadzi się w jednym miejscu wiele setek tysięcy osób, niejednokrotnie dochodzi do tragicznych wydarzeń, podczas których wielu pielgrzymów jest zadeptywanych przez tłum. W najbardziej tragicznym roku 2015 taką śmierć poniosło aż 717 osób.

Saad ad-Din Rafik al-Hariri – libański polityk pełniący w latach 2009-2011 i 2016-2020 funkcję premiera.

Porozumienia Abrahamowe – seria traktatów normalizujących stosunki pomiędzy Izraelem a Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi i Bahrajnem. Porozumienia podpisane zostały w 2020 roku. Inspiratorem i mediatorem przy ich tworzeniu było USA, co miało wpasowywać się w szerszy plan pokojowy Donalda Trampa dla Bliskiego Wschodu.

Saudyjska Wizja 2030 – ramowa strategia, mająca na celu zmniejszenie zależności Arabii Saudyjskiej od ropy naftowej, dywersyfikację jej gospodarki i rozwój sektorów usług publicznych. Zainicjował ją w 2016 roku Muhammad ibn Salman.

OPEC – Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową. Organizacja powstała w 1960 roku, a obecnie zrzesza trzynaście państw (Algieria, Angola, Arabia Saudyjska, Gabon, Gwinea Równikowa, Irak, Iran, Kongo, Kuwejt, Libia, Nigeria, Wenezuela, Zjednoczone Emiraty Arabskie). Organizacja, poprzez ustalanie limitów wydobycia ropy naftowej przez państwa członkowskie, jest w stanie bezpośrednio wpływać na jej ceny na światowych rynkach.

Rada Współpracy Zatoki – Organizacja powstała w 1981 roku z inicjatywy Arabii Saudyjskiej, w której skład weszły Arabia Saudyjska, Bahrajn, Kuwejt, Oman oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie. Działania organizacji skupiają się głównie na zacieśnianiu współpracy w obszarze gospodarki, transportu, turystyki i nauki, szczególnie poprzez eliminację barier oraz tworzenie wspólnych standardów. Za bezpośrednią motywację do utworzenia organizacji była obawa przed rozprzestrzenieniem się rewolucji islamskiej z Iranu na inne państwa regionu oraz chęć przeciwstawienia się wpływom tego kraju.

2. Zalecana literatura uzupełniająca:

W.A. Terrill, *The Saudi-Iranian Rivalry and the Future of the Middle East Security*, BiblioGov, 2012

M. Nadeem Mirza, H. Abbas, I.H. Qaisrani, *Structural Sources of Saudi-Iran Rivalry and Competition for the Sphere of Influence*, Sage Open, July-September 2021

B. Berti, Y. Guzansky, *Saudi Arabia's Foreign Policy on Iran and the Proxy War in Syria: Toward a New Chapter?*, Israel Journal of Foreign Affairs, Vol.8 2014

B. Belica, *Relacje Saudyjsko-Irańskie i Układ Sił na Bliskim Wschodzie,* Przegląd Geopolityczny, wiosna 2018, tom 24

M. Hyra, *„Zimna wojna" na Bliskim Wschodzie? Analiza stosunków Królestwa Arabii Saudysjkiej z Islamską Republiką Iranu*, Humanum. Miedzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne, 2017 1(24)

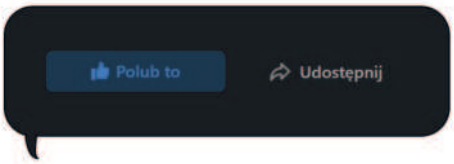
K. Adamska-Płocic, *Saudyjsko-irańska walka o hegemonię na Bliskim Wschodzie*, Studia Politologica, Issue 20, 2018

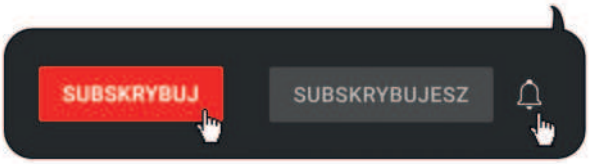
Pohl, *Arabia Saudyjska wobec Arabskiej Wiosny*, Przegląd Politologiczny, Issue 1, 2014

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 26: Iran i Arabia Saudyjska: Odprężenie nad Zatoką Perską?

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Ministrowie spraw zagranicznych Iranu i Arabii Saudyjskiej w Pekinie, Artykuł w Al. Jazeera na temat porozumienia saudyjsko-irańskiego, https://www.aljazeera.com/news/2023/4/6/saudi-arabia-iran-agree-to-continue-efforts-to-establish-ties (fair use) ... str.2

[2] Nimr Bakir al-Nimr, 2009, źródło: AhlulBayt News Agency, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sheikh_Nimr_al-Nimr.jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) str.2

[3] Yahya Rahim Safavi, 2006, aut. Majid Asgaripour, źródło: Mehr News Agency, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Great_Prophet_II_(22).jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) str.3

[4] Mohammad Reza Pahlavi na lotnisku w Teheranie, 1953, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:1953_Iranian_coup_d%27%C3%A9tat_-_Mohammad_Reza_Pahlavi_in_Tehran_Airport.jpg str.3

[5] Miejsce pamięci i groby ofiar wydarzeń w Mekkce w 1987 r. w teherańskim Behesht-e Zahra, aut. Mostafameraji, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Behesht-e_Zahra_Cemetery_%D9%85%D9%82%D8%A8%D8%B1%D9%87_%D8%AC%D8%A7%D9%86_%D8%A8%D8%A7%D8%AE%D8%AA%DA%AF%D8%A7%D9%86_%DA%A9%D8%B4%D8%AA%D8%A7%D8%B1_%D8%AD%D8%AC-%D8%A7%D8%AC_%D8%AF%D8%B1_%D9%85%DA%A9%D9%87_%DA%A9%D9%87_%D8%AF%D8%B1_%D8%B1%D9%88%D8%B2_%DB%B9_%D9%85%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D8%AF_%DB%B1%DB%B3%DB%B6%DB%B6_(%DB%B3%DB%B1_%DA%98%D9%88%D8%A6%DB%8C%D9%87_%DB%B1%DB%B9%DB%B8%DB%B7)_%D8%B1%D9%88%DB%8C_%D8%AF%D8%A7%D8%AF.jpg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International) str.4

[6] Meczet al-Haram, 2008, autor: Al Jazeera po angielsku, źródło: https://snl.no/Mekka, (lic. CC BY SA 2.0) str.4

[7] Sad ad-Din Rafik al-Hariri, 2017, aut. kremlin.ru, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:President_of_Russia_Vladimir_Putin_%26_Prime_Minister_Lebanon_Saad_Hariri_in_Sochi,_13_September_2017_(3).jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) str.5

[8] Strona internetowa saudyjskiego programu Wizja 2030, https://www.vision2030.gov.sa/ (fair use) str.6